

پرونده‌ای درباره جزئیات سفر مخفیانه رایبوت هابیزر به تهران که آخرین برگ آمریکا برای جلوگیری از پیروزی انقلاب بود

کودتایی که شکل نگرفت

محسن تاجیک، یکی تردید شکست دولت غیرنظامی بخاطر طرح‌ها و برنامه‌های هابیزر و کاخ سفید را وارد می‌کند.
چند جدید به منظور اجرائی کودتای نظامی می‌کرد. اتفاقا یکی از اقامات مهم هابیزر در مدت حضورش در تهران تقسیم وظایف بین نیروهای سه‌گانه برای مقابله با جریبه انقلاب و آماده‌گی برای کودتا بود اما اینکه چرا چنین کودتایی در آن زمان انجام نشد یا اساسا اینکه

مکاتد اجرائی کودتا وجود داشت یا نه، خود از سوالات

جدا در این زمینه است.

اولین احتمال برای اجرائی کودتا توسط فرماندهان ارتش و آن هم به صورت خودسرانه و بدون هماهنگی یا آمریکایی‌ها میسر اما با توجه ساختار و فضای ارتش شاهنشاهی و همچنین طراحی سیستمی که شاه برای جلوگیری کودتا از سوی نظامیان انجام داده بود، این مسأله

منتفی به نظر می‌رسید.
خواسته اصلی شاه از هابیزر که ایجاد یک سیستم نظامی برای جلوگیری از کودتا توسط وظایف عملیاتی سازمان نیروهای مسلح به ایران آمده بود، چنین بود: «شاه» گفت که یکی از نماینده‌های اصلی او در طراحی سیستم کنترل فرماندهان ارتش است که او کنترل کامل و مطلق (استبدادی) خود را بر نیروها حفظ کند و یک سیستمی می‌خواست که او را مستردرد و برابر کودتا حفظ کند.» از طرفی طرح «۱۰۱» که در واقع همان برنامه تسلط بر کشور در روز بعد از رفتن شاه بود منتفی به نظر می‌رسید، چرا که امکانات لازم برای تسلط کامل ارتش بر دستگاه‌های مهم و حساس کشور و تأمین مایحتاج اولیه مانند سوخت، آب و… مهیا نبود.
بختیار روز ۲۵ دی‌ماه، یعنی یک روز قبل از رفتن شاه از کشور در جلسه با فرماندهان این مسأله را متوجه و بنشد عسبایی می‌شود. «هن نمی‌توانم بگویم تک‌چگونه کار ارتشی ذخیره سوخت ندارد. من نمی‌توانم بگویم کتم چگونه می‌رسد. سولوا سلح شاهنشاهی نمی‌تواند ارتباطات و مخابرات، مملکت را دست بگیرد و اداره کند، مگر ممکن است در یک مملکتی نیروهای مسلح نتواند؟»

اما از آنجایی که یکی از گزینه‌ها یا به عبارت بهتر آخرین گزینه کاخ سفید، اجرائی کودتای نظامی بود، شرایط را بود اینجا لحنه به لحظه شرایط را برای اجرا یا عدم اجرائی این نقشه

گروه یادآور: در کشاکش مبارزات مردمی ایران در روزهای پایانی حکومت پهلوی، دغدغه و نگرانی مهمی بین مردم و نیروهای انقلابی بود، خطر انحراف و خارج شدن مسیر انقلاب از رسل اصلی خود به نفع ابرقدرت‌ها، توجه به سرنوشته کشورشان را از زیر بیری وابستگی به آمریکا خارج کنند، خود شاهدهی این معادست به عنوان مثال ۱۸ سال قبل و در سال ۱۹۶۱ میلادی، «ژانریس لومومبا» نخست‌وزیر جمهوری کنگو که بتازگی از بلژیکی‌ها اعلام استقلال کرده بود، با یک کودتا توسط سازمان سیا سرنگون و پس از دستگیری بدن او قطعه‌قطعه و سپس در اسید حل شد. ۱۲ سال بعد، رئیس ارتش «سلاوالدور شیلیا با حمایت آمریکا «سلاوالدور

آئنده» رئیس‌جمهور ضدمارکیستی استی این کشور را سرنگون کرد. در باناما، گوآتمالا، حتی ناسخه داخلی هم داشت. کودتای ۲۸ مرداد سال ۲۲ و سرنگونی دولت مردمی مصدق که ۵۰ سال بعد «مدالین البرایت» وزیر خارجه وقت آمریکا از نقش اصلی متحده در کودتا، خود دلیل بزرگی برای حل

بزرگان شدن برای عدم انحراف انقلاب است. ۲۶ دی‌ماه ۵۷ و پس از ماه‌ها اعتراضات و تجمعات سرسری در کشور، بالاخره محمدرضا پهلوی حکومت به خروج از کشور گرفت. اتفاقا روز قبل از آن هم مجلس سنا رای مثبت به نخست‌وزیری «شاپور بختیار» را از اعضای جبهه ملی داد. البته نزدیک به ۲۰ روز قبل، او از سوی شاه به این مقام گمارده شده بود. به هر ترتیب شاه و همسرش با پروازی به «سوان» در جنوب مصر، کشور از ترک کردند. مسیر حرکت هلی کوپتر حامل شاه از کاخ «یابوران» به فرودگاه «مهرآباد» توسط آن هلی کوپتر

نظامی اسکورت شده بود و این هلی کوپترها برای رسیدن به مقصد، از فرز ساختمان مقر وزارت دفاع ایران گذشتند؛ جایی که در آن ژنرال «اربت هابیزر» فرستاده ویژه «جیمی کارتر» در رئیس‌جمهور وقت آمریکا به ایران، در حال گفت‌وگو با ژنرال‌های ارتش ایران بود و بنا به نوشته خودش، در عبور این هلی کوپترها از آن محل برگرای مذاکرات به چشم دید. کمی قبل تر از آن و با تازرال حاکمیت پهلوی، اختلافاتی درون هیأت حاکمه آمریکا برای مقابله با میسارزان رژیم سلطنتی به وجود آمده و ۲ گروه دیدگاه‌های متفاوتی در این زمینه داشتند. از طرفی شورای امنیت ملی این کشور و مشخصا «ویگنتیو برژینسکی» معتقد بودند ماهیت رژیم شاه تنها یک مسأله ثانویه است و ایران دارای آن چنان اهمیتی در سیاست خورمیانه‌ای امریکاست که باید در حد امکان از شاه حمایت کرد تا در هر صورت تسلط خود را بر مملکت حفظ کند. به نظر آنها چنین بود که سقوط شاه به عبور باقوه اثرات فاجعه‌وار بین‌المللی در پی خواهد داشت و این اسمر در میان تمام متحمان آمریکا در خلیج‌فارس پیامدهای ناگوارگی به بار می‌آورد و حتی عزیمت ناگهانی شاه به خارج از کشور ممکن

بود به بی ثباتی بیشتر منتهی شود. «برژینکیو برژینسکی، اسرار سقوط شاه و گروگانگیری (خاطرات برژینسکی مشایر امنیتی کارتر)» ترجمه حمید احمدی، تهران: انتشارات جامی، ۱۳۶۲، ص ۱۶۳) اما از سوی دیگر وزارت خارجه ویژه «پرشت» و «سایروس وینس» وزیر خارجه معتقد بودند باید طرز تفکر «برژینسکی» کنار گذاشته شود و پرداخت اختلاقی تری رهنمائی عمل شود. اینها به این نتیجه رسیده بودند که دیگر شاه توانایی خویش را از دست داده است و تمام حضور او تنها موجب افزایش تنش می‌شود. (مکالم

لندین و ویلیام لوئیس، کارتر و سقوط شاه، تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۱، ص ۲۲) همین شگاف و اختلاف نظر باعث تردید «جیمی کارتر» در رئیس‌جمهور ایالات متحده شده بود. ۱۲ سال قبل از انقلاب ایران و با شعار اعلام حمایت از خودرشی به قدرت رسیده، درنیل لیبیراتر کردن ارتش و تحت و در همین راستا شاه را برای آزادی زندانیان سیاسی بدت قشار گذاشت. به همین دلیل او سعی می‌کرد تا گزینه کودتا و تکرار فرمان عملیات «راکس» که از طرفین آن سازمان سیا دولت ملی مصدق را در ۲۸ مرداد سرنگون کرد و تاج و تخت را به شاه برگرداند در اولویت قرار نهدد و به دنبال فراری دولتی طرفدار آمریکا و به ظاهر موقت‌الیکت شاه باشد اما در عین حال نمی‌خواست کشوری را که دسترسی به میان‌های نفتی منطقه خلیج‌فارس را تأمین کرده بود درای آن چنان اهمیتی در سیاست خورمیانه‌ای امریکاست که باید در حد امکان از شاه حمایت کرد تا در هر صورت تسلط خود را بر مملکت حفظ کند. به نظر آنها چنین بود که سقوط شاه به عبور باقوه اثرات فاجعه‌وار بین‌المللی در پی خواهد داشت و این اسمر در میان تمام متحمان آمریکا در خلیج‌فارس پیامدهای ناگوارگی به بار می‌آورد و حتی عزیمت ناگهانی شاه به خارج از کشور ممکن

بود به بی ثباتی بیشتر منتهی شود. «برژینکیو برژینسکی، اسرار سقوط شاه و گروگانگیری (خاطرات برژینسکی مشایر امنیتی کارتر)» ترجمه حمید احمدی، تهران: انتشارات جامی، ۱۳۶۲، ص ۱۶۳) اما از سوی دیگر وزارت خارجه ویژه «پرشت» و «سایروس وینس» وزیر خارجه معتقد بودند باید طرز تفکر «برژینسکی» کنار گذاشته شود و پرداخت اختلاقی تری رهنمائی عمل شود. اینها به این نتیجه رسیده بودند که دیگر شاه توانایی خویش را از دست داده است و تمام حضور او تنها موجب افزایش تنش می‌شود. (مکالم

«در جریان هفته‌های بعد، مسأله ما در ایران از صورت اینکه چگونه باید شاه را حفظ کرد، به صورت اینکه چگونه می‌توان ایران را حتی بدون شاه حفظ کرد، تغییر یافت.» (وینس و برژینسکی، توطئه در ایران، ترجمه محمود مشرفی، تهران: انتشارات هفت، بهر هجرتی درنیل لیبیراتر کردن ارتش و در سطره این موضوع در آخرین روزهای سال ۱۹۷۸ و در مذاکرات «کارتر» و «وینس» در «کمپ دیوید» اتخاذ و قرار شد به جای اعزام «برژینسکی» با یک فرستاده سیاسی دیگر به تهران، «ارپرت هابیزر» ژنرال چهار ستاره آمریکایی و معاون فرماندهی نیروهای سازمان پیمان اتلانتیک شمالی (ناتو) که با فرماندهان نظامی ایران از نزدیک آشنا بود به تهران اعزام شود. هابیزر که قبل از این ماموریت، بارها برای انجام ماموریت‌های مختلف در ایران آمده بود، پنجشنبه چهارم دی‌ماه با یک هواپیمای نظامی و به صورت کاملاً مخفیانه وارد ایران شد و به توافقی قابل ذوق ژنرال «اربت هابیزر» گزینه‌های روی میز کارتر را از چنین می‌مبارا: «تا زمانی که یک دولت غیر نظامی وجود داشت، رئیس‌جمهور کارتر احساس می‌کرد پس از خروج شاه، ارتش باید متقاعد شود که فورا و با تمام وزن خود در دولت حمایت کند اما این کار چگونه می‌توانست انجام شود؟ ظاهر چنین چیزی فکر می‌کرد با اعزام فرستاده ویژه آن کار نظامی است و چرغ قفم سبزی در آخرین مرحله و به دیپلماتیک و آگاهی گسترده از امور ایران که بتواند اعتماد رهبرن نظامی ایران را جلب کند. برای این کار در نظر گرفته شد. برژینسکی می‌خواست برای اقدام به کودتای نظامی به ارتش ایران بیخ سبز داده شود اما ژنرال رئیس‌جمهور کارتر در نظر داشتن چنین پیام و چراغ سبزی در آخرین مرحله و به عنوان آخرین چاره شده بود.»

در نهایت، پس از یک کش و قوس‌های فراوان دیدگاه‌های وزارت امور خارجه (وینس) و طرفدارانش بر شورایی امنیت ملی (برژینسکی) چیرید. خاطراتش در این‌باره می‌نویسد: «ما با دانستن مرگ کاریمان را ختم کردیم.»

را که از سوی کاخ سفید به او محول شده بود چنین روایت می‌کند: «هن برای بررسی این مسأله مخفیانه به تهران آمدم که کودتا چگونه میسر است و آیا اصلاً به مصلحت هست یا نه؟ پس از بررسی‌های بسیار، از واشنگتن دستور رسید که دولت فوی به رهبری کوشید، تصمیم گرفت. کودتا سفید شد. این کار شکست بخورد. کودتای نظامی انجام خواهد شد.» او در کتابت مجبور اولی‌مأموریت خود را اینگونه شرح می‌دهد: «با – ممانعت از عملیات خودسرانه و حساب نشده ارتش پس از فرار شاه از ایران ۲۰ – موظف‌سازی ارتش در حمایت از دولت تختیار و کودتای نظامی در صورت لزوم ۳- متخص‌سازی سرنوشته قراردادهای فروش سلاح‌های پیشرفته آمریکا به ایران ۴- ممانعت از تصرف در آمدن وسایل و سلاح‌های مدرن برای هواپیمای نظامی و به نفع ارتش در ایستگاه‌های رادار در ایران توسط شوروی.» (ماموریت در تهران: خاطرات ژنرال هابیزر – ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

مثل یک موش مُرده

حمایت کشورهای غربی و آمریکا از شاه یا دامنه‌دار شدن اعتراضات مردمی در ماه‌های منتهی به انقلاب کاش می‌باید. هابیزر در این باره می‌نویسد: «وضع شاه بعد از اعتراضات و اعتراضات لایبل دسامبر آژرمه ۱۵۷ کاملاً ناپایمند بود. سنفرای آمریکا و انگلیس به این نتیجه رسیده بودند حضور شاه در تهران باعث به حمایت از دولت تختیار و کودتای نظامی در صورت لزوم شد. کشتار خواهد بود و خود شاه نیز به این نتیجه رسیده بود.» در واقع یکی از برنامه‌های هابیزر از سفر به تهران، اعلام موافقت کاخ سفید و دولت‌های اروپایی برای خروج شاه از ایران و سرنگونی آمریکا و انگلیس به صورت موقت‌الیکت بوده. ارتش در ایستگاه‌های رادار در ایران توسط شوروی.» (ماموریت در تهران: خاطرات ژنرال هابیزر – ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیمای نظامی (C) ۱۲، ترجمه: ع‌رشیدی، انتشارات اطلاعات)

هابیزر نزدیک به یک سه در ایران اقامت داشت و به تدریس فلسفه در دانشگاه‌های رادار در تهران. تخریب هواپیم